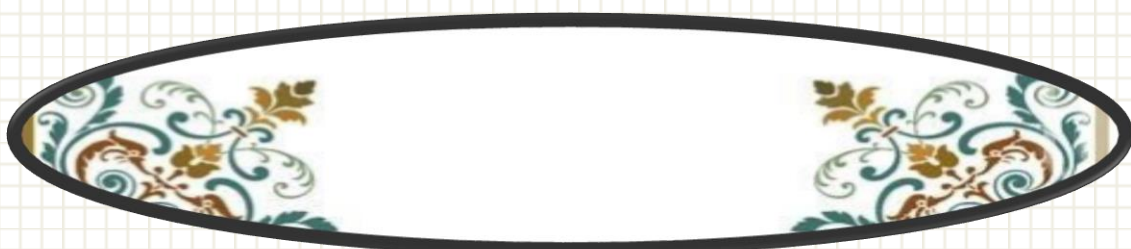

Башкортостан Республикаһы Өфө районы Шамонино ауылының “Акбузат”
балалар баксаһы муниципаль мәктәпкәсә белем биреү мәғәриф бюджет
учреждениеһы

БАШКОРТ ТӨРКӨМДӨРӨ ӨСӨН ФОЛЬКЛОР БАЙРАМЫ
АУЛАК ӨЙ

Төзөнө: музыка етәксене

Хәйруллина Гөлсәсәк Айзар кызы.

Шамонино

АУЛАК ӨЙ

МАКСАТ: Балаларға халкыбыздың йола байрамдарына кесе йәштән үк кызыкһыныу уятыу.

Мәсьәләләр: 1. Башкорт халык милли йолалары менән якындан таныштырыу.

2. Балалардың ижади һәләтен асырға булышлык итеү һәм башкорт телмәрен байытыу.

3. Ауыз-тел ижады аша тыуған телгә кызыкһыныу уятыу, йола байрамдарына хөрмәт хистәре тәрбиәләү.

ЙЫҢАЗЛАНДЫРЫУ: Залда ауыл өйө күренешле: һандык әсендә кул менән сигелгән тағтамалдар, кульяулыктар, көмөш беләзектәр, серле китап. Урындык өстөндә кейез, ястыктар. Бер мөйөштә өстәл өстөндә самауыр, ағас һауыттар, милли аш-һыу.

АЛДАН ЭШЛӘНГӘН ЭШ: Музейға сәйәхәт, өләсәйзе кунакка сакырыу, әкиәт һөйләү, башкорт милли уйындары менән таныштырыу.

Балалар менән эшләнгән эш: 1 "Бүләк" бейеуен күрһәтеү һәм өйрәтеү;

2 « Шәл бәйләнем» йыры һәм бейеуе менән таныштырыу;

3 Такмактар өйрәтеү;

4 Әсәйзәр тураһында шиғырҙар укыу;

5 "Бишбармак" бейеуен өйрәнеү;

6 "Ете кыз" бейеуен өйрәтеү;

7 Салауат Юлаевтың шиғырҙарын укыу;

8 "Любизники-любизар" йырын өйрәнеү;

9 "Йомро йомғаҡ" һәм "Тирмә" уйыны менән танышыу;

10 "Дуҫлыҡ" бейеуен өйрәтеү.

САРА БАРЫШЫ

Әмирә: - Өләсәй, өләсәй, һандығыңда нимә эзләйһең ул?

Инәй: - Әй, кызым һиңә тип эзерләп куйған бүләгем бар ине. Кайза булды икән?

Әмирә: - Кайһылай матур тастамал, яулык!

Инәй: - Әйе, без йәш сакта ата- әсәләр кунакка китһәләр, кемдең өйө буш, шуға аулак өйгә - киске уйынға бара торғайнык. Үзебез менән кул эштәрен алып, йырлап- бейеп күңел аса торғайнык. Азак инде малайзар за килеп кушыла һәм бергәләп уйнайбыз.

Әмирә: - Кайһылай күңелле, матур булған.

Инәй: - Ә бына һиңә тип эзерләгән бүләгем.

Әмирә: - Кайһылай матур!

Бейеү Бүләк

Әмирә: - Өләсәй, өләсәй, ә мин бөгөн аулак өйгә, киске уйынға кыззар сакырһам буламы?

Инәй: - Әй, кызым, була инде. Кул эштәрен тоһон да килһендәр, әйзә.

Әмирә: - Рәхмәт, өләсәй, мин йүгерзем, һә тигәнсе барыһын да йыйырмын.

Инәй: - Әй балалар, тик кенә тора алмайзар, осоп- төшөп йөрөйзәр.

Өй йыйыштыра. Кул эштәре тотоп, кыззар килеп инәләр.

Йыр һәм бейеү Шәл бәйләнем

Урам буйында егеттәр үтөп бара, үз-ара һөйләшәләр.

Ирәндек: калай күңелһез кыззар булмағас.

Н. Данияр: мин Йәсмингә ингәйнем, ул өйзә юк.

Л. Данияр: уларзы табырға кәрәк!

Кыззар тауышын ишетеп, бер малай тәзрәгә карай.

Б. Данияр: егеттәр бында килегез, улар бында йыйылған!

А. Хужахметов: Урманда сәскә үсһә

Бигерәк матур була

Өйзә кыззар йыйылһа

Бигерәк күңелле була.

Я. Данияр: Егеттәр карағыз, ана Мәликә, ул миңә окшай.

Заһир: ә миңә Дилара кульяулык сигә!

Өйгә тукылдаталар

Малайзар бергә: Кыззар, сығығыз уйынға

Кыззар ыргып торалар

Йәсмин: А-А-Х, егеттәр килгән

Буяна, матурлана башлайзар

Егеттәр йырлай башлайзар

Егеттәр: Алын алырһың микән,
Гөлөн алырһың микән?
Беззең кеүек шәп егетте,
Кайзан табырһың икән?

Кыззар: Беззең урам ак балсык
Бата күрмә атлап сык
Һин дә минән артык түгел
Бер аз ғына мактансык.

Егеттәр:Һай, кем баҫа, кем баҫа
Беззең малайзар баҫа,
Беззең малайзар баҫканда,
Башкалар сығып ҫаса.

Кыззар: Ана килгән машинаға
Тейәгәндәр калайзар
Калай кызык булыр ине,
Колап төшһә малайзар.

- **Инәй:** - Әйзәгез, егеттәр үтегез. Бергә күңелле булыр.
- **Нас. Данияр:** - Фәризе инәй, һез күп нәмә беләһегез, безгә лә һөйләгез әле.

Инәй: - Ошо матур һандыкта минең комарткыларым ята. Әйзәгез бергәләп карайык, һиндәй серзәр һаклай икән.

Һандыкты аса

Инәй: - Бында, хатта, тылсымлы китап та бар. Әйзәгез китапты сығарайык та, бала сак иленә сәйәхәт итәйек.

Китаптың беренсе битен аса

- **Инәй:** - Беренсе бит ӘСӘ һүзенә бағышланған.
Әсә кеше үз балаһын
Күз караһылай һаклай
Һау- сәләмәт үҫен өсөн
Кара көстән курсалай.

Л. Данияр: - Әсәй, ул, иң яқын, иң кәзерле кеше.

Камилла: - Минең әсәйем яғымлы, татлы телле. Минең әсәйемә окшағым килә.

Мәликә:- Минең әсәйем, миңә һәр вақыт ярзам итә, кәңәштәр бирә.
Уңған хужабикә булырға өйрәтә.

Дилара:- Мин әсәйемә бағышлап шиғыр һөйләйем.
Әсәйзәр йылмайғас

Өй эсе йәмлерәк
Әсәйзәр бешергән
Аштар за тәмлерәк
Әсәйзәр яраткас
Шат беззең йөзөбөз
Әсәйзәр булғанға
Бәхетле көнөбөз

Йәсмин: - Минең әсәйем иң һәйбәте. Без әсәй менән дус. Аш-һыу
бүлмәһендә, төрлө тәм-том бешерәбез, серләшәбез. Әсәйем миңә
Бишбармак бешерергә өйрәтте. Күрһәттәйемме?

Бишбармак бейеүе

Инәй китаптың икенсе битен аса

Инәй: - Был, Гөлбикә һәм йомро йомғак әкиәте.

Руфина: Гөлбикә тигән кызыккай, бер ауырлыктан да куркмай.

Инәй: - Минең һандыкта Гөлбикәнең йомғағы ята.

Йомғакты сыгара ла, ул кулынан төшөп китә.

Инәй: - Йомғактың һеззең менән уйнағыһы килә!

Руфина: - ЙОМРО ЙОМҒАК уйынын уйнап алайык!

Әмирә: - Кем йомғак була? Әйзәгез мин һанайым.

Кайында - карға

Ерзә - йылан

Һауала - кош

Бар һин ос.

Ильяс: Бер бабай юлға сыккан

Тәгәрмәсе бозолған

Уны йүнәтәм тигәнсе

Нисә сөй кәрәк булған.

Уйын уйнау 2 тапкыр

Инәй: - Өсөнсө битте асып карайык әле!

- Ете кыз легендаһын ишеткәнегез бармы?

Балалар: - Әйе.

Самира: - Әйзә ете кыз бейеүен бейеп алайык!

Бейеү Ете кыз

Инәй: *Дүртенсе битте аса.*

- Был бит САЛАУАТ БАТЫР тураһында. Беләһегезме кем ул – Салауат батыр?

Балалар: - Әйе. Ул башкорт халык батыры!

Л. Данияр: - Ул башкорт халқы милли батыры! Ул крәстиәндәр һуғышында катнашкан. Емельян Пугачевтың уң кулы булған.

Х. Айнур:- Мин Салауат Юлаевтың шиғырын беләм.

Ай, Уралым шиғыры

Инәй: -Эйе башкорттар француздар менән һуғышта ла уззәрен аямай Парижға тиклем барып еткәндәр. Шунан урыс генералдары башкорт ғәскәрзәрен “Любизные мои башкиры» тип әйткәндәр. Беззен һалдаттар отоп алып йыр за сығарғандар.

Данияр Я.: - Әйзәгез, егеттәр, бергәләп йырлайык! Любизарзы!

Любизар йыры

Без һуғышка ингәндә,
Бәхилләштек барыбыз.
Без һуғыштан сыкканда,
Алдан сыкты даныбыз.
Любезники, любизар
Маладис, маладис!

Француздар килеп ингән,
Мәскәү тигән калаға.
Безең ғәскәр кысып алғас,
Сығып касты далаға.
Любезники, любизар
Маладис, маладис!

Мәскәүгә лә керзек без,
Парижды ла күрзек без.
Француздарзы еңгәндә,
Ер емертеп йөрөнөк без.
Любезники, любизар
Маладис, маладис

Инәй: Бына китаптың һуңғы битен дә яптык. Арынығызмы?

Балалар: -Юк, арыманык.

Ильяс: - Әйзәгез, Тирмә уйынын уйнап алайык!

Кыззар: - Без риза.

Заһир: - Кем башлай?

Регина: - Әйзәгез, мин һанайым:

Тәзрә каршыһына

Килгән бер сыпсык

Сык әле, ти, сык!

Тирмә уйыны

Йәсмин: - Кыззар һуңлап киттек, инде кайтырға кәрәк.

Айнур: - Берзе генә бейеп алайык та!

Дуслык бейеүе

Өйзәренә таралышалар.